

Pomniki historii i przyrody

Pomnik Unii Lubelskiej w Lublinie

Pamiętny dla Lublina rok 1569 cechowało wielkie ożywienie. W mieście zjawilo się dużo nowych gości. Obok dygnitarzy polskich i litewskich zjechali przedstawiciele państw sąsiednich: posłowie kniazia moskiewskiego, cesarza Maksymiliana, króla szwedzkiego, sułtana tureckiego. Przybył też legat papieski wielu innych dostojników.

Wzmożony napływ przyjezdnych, wymagał zwiększenia zaopatrzenia rynku w różne, atrakcyjne towary. Panował więc znaczny ruch w handlu.

Tymczasem trwały obrady Sejmu. Przewodniczył obrany marszałkiem Stanisław Sędziwój Czarnkowski. Dygnitarze litewscy zwlekali z ostateczną decyzją i niespodziewanie wyjechali z miasta. Wówczas Zygmunt August przeprowadził wcielenie do Polski Podlasia i województw: braclawskiego, kijowskiego i wołyńskiego. W wyniku tego posunięcia Litwini wrócili do Lublina i podpisali akt unii Polski i Litwy, scalając oba państwa w jedną federacyjną Rzeczpospolitą.

Na pamiątkę tego historycznego wydarzenia stanął na Placu Litewskim w Lublinie pomnik w kształcie czworobocznej kolumny 12 stóp wysokiej, zbudowanej z kamienia, nakrytej dachówką. Pomnik posiadał niszę, w której umieszczono dwa kamienne posągi przedstawiające Polaka i Litwina w przyjacielskim uścisku. Niektórzy uważali, że posągi wyobrażały Jagiełłę i Jadwigę.

W połowie XVII wieku, w pobliżu pomnika powstał klasztor bonifratrów z kościołem i szpitalem. W niespełna dwa stulecia sąsiadujące z sobą budowle zostały zrujnowane i opuszczone. Pomnik był w rozsypce. Rozebrano go na polecenie prezesa komisji wojewódzkiej, Jana Domańskiego.

Zezwolenie na wystawienie nowego pomnika uzyskał w roku 1823 Stanisław Staszic od Aleksandra I. Pomnik złożony z elementów żeliwnych o wadze 200 cetnarów wzniesiono w roku 1826 na Placu Litewskim. Nowo powstały obiekt otrzymał kształt obelisku i wysokość 14 i pół łokcia. Od strony Krakowskiego Przedmieścia umieszczono płaskorzeźbę złożoną według projektu prof. Pawła Malińskiego, przedstawiającą dwie alegoryczne postacie, symbolizujące Polskę i Litwę.

Dawniej przed obeliskiem stały ławki dla publiczności, której zapewniono tam dostęp. Później skwer ogrodzono i dojsie zamknięto.

Monument był kilkakrotnie odnawiany — ostatnio w 1949 roku.